

poiskalo nekakšne notranje rezerve, tako da bi se sprostilo določeno število delavcev, ki bi se potem zaposlili v rudniku (seveda, če bi sami pristali na to). Odpiranje novega delovnega mesta namreč stane kar precej denarja (po nekaterih ocenah okoli 60 starih milijonov).

Rudnik s predvidenim številom zaposlenih delavcev bo skupaj z njihovimi svojci vsekakor predstavljal dokaj oster poseg v stabilno socialno okolje Poljske doline. Tudi največji kraji v njej so v bistvu zelo zaprte lokalne skupnosti, ki poznajo v glavnem le odliv in le zelo skromen priliv. Glede priliva ljudi iz bolj oddaljenih krajev in iz drugih republik pa imajo sploh še zelo skromne izkušnje. Prva generacija »uranarjev«, kot domačini že od vsega začetka imenujejo de-

lavce, zaposlene v rudniku, je prišla sicer iz drugih republik, predvsem iz Srbije, kajti raziskovalna dela je tedaj opravljal Zvezni zavod za nuklearne surovine, vendar je bilo njihovo število dokaj skromno, poleg tega pa so bili to v večini šolani ljudje.

Zato bo treba pri podrobnem urbanističnem planiranju upoštevati izkušnje drugih krajev, ki so doživeli podobne pretrese. Predvsem bo treba težiti za tem, da se preseže nivo bivanja, ki je tako značilen za rudarske kraje (služba-dom-gostilna), po drugi strani pa z aktivnimi posegi usmeriti razvoj odnosov v smeri razumevanja in integracije, ne pa v smeri nepetosti in celo sovraštva. V ta namen bo potrebno izdelati podroben program akcij in jih seveda potem tudi izvesti.

Tomo Štefe

NEKAJ O RADIOAKTIVNOSTI VODA V OBMOČJU ŽIROVSKEGA VRHA

V okviru rudarsko-geoloških raziskovanj v območju Žirovskega vrha so bile opravljene tudi hidrogeološke raziskave, ki so ločile kamnine po tipu poroznosti, ugotovile vrste vodonosnikov, kvaliteto voda glede na fizikalno-kemične značilnosti in naravno radioaktivno ozadje površinskih in podzemeljskih voda. Zavod za varstvo pri delu je opravljal mesečne meritve absolutne alfa aktivnosti v algah v Brebovščici, četrletne meritve Brebovščice pred pritokom vode iz rudnika in vsakodnevno vzorčenje in merjenje desetdnevnega kompozitnega vzorca v Brebovščici in Sori. Institut »Jožef Stefan« je med drugimi nalogami raziskoval tudi vpliv rudnika v območju Brebovščice in Sore z rednimi analizami skupne jamske vode iz rudnika in z mesečnimi analizami potoka Brebovščice in Sore na splošno beta aktivnost ter koncentracije radona, radija in urana v vodi. Geološki zavod je v okviru svojih hidrogeoloških raziskav z mrežo analiz na izviri in na površinskih vodah ugotavljal naravne koncentracije Rn, Ra, U in splošno beta radioaktivnost.

Na jugozahodnem delu Žirovskega vrha v območju Račeve in Žirov ni bilo opaziti nikakršnega izrazitega povečanja ene od teh komponent. V severovzhodnem obrobju, v Todražu in v Brebovnici je opaziti le malenkostno zvečanje koncentracije urana in radona.

Višjo količino urana, večjo beta radioaktivnost in mestoma višjo količino radona opazujemo v okolici Gorenje vasi.

Pri tem je treba opozoriti, da so te količine še vedno v mejah dovoljenih koncentracij in da zaradi tega ni potrebno nobeno vznemirjenje, posebej še, ker so to količine, ki so v vodah v naravnih količinah in v naravnih razmerah.

Opazovanja na Sori, Račevi in Brebovščici kažejo, da je le v Brebovščici opaziti rahel porast koncentracije Ra po sotočju z vodo, ki doteka iz rudnika in v kateri je koncentracija Ra že zelo blizu najvišji dovoljeni. Vendar se koncentracija tega elementa v Brebovščici znatno zmanjša in količina se do izliva v Soro zniža na normalno, naravno vrednost.

V Sori je značilna nekoliko višja naravna koncentracija radona, ki se od Žirov navzdol zelo spreminja, zmanjšuje do Gorenje vasi in znova naraste do Poljan. Vendar je ta vrednost že sicer zelo spremenljiva.

Iz tega lahko sledi, da so naravne vrednosti radioaktivnih elementov v vodah območja Žirovskega vrha v normalnih mejah. Rudarjenje v Todražu na površinske vode in okolje za sedaj še nima bistvenega vpliva, na Soro pa še sploh ne. Vendar se ta vpliv s povečanjem rudarjenja lahko poveča. Temu morajo načrtovalci posvetiti posebno pozornost.

Viri: D. Novak — I. Kobal, Kratek pregled naravnega ozadja radioaktivnosti voda v Žirovskem vrhu. 8. simpozij jug. društva za zaščito pred sevanjem, Herceg Novi 1975. — I. Kobal, Merjenje koncentracije radona in radija v rekah na področju SR Slovenije. Idem.

Dušan Novak